

Κείμενο 1

Ο αποκλεισμός της φαντασίας

Απόσπασμα από το ομότιτλο άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη που δημοσιεύτηκε στις 22.01.2012 στην εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»: <https://www.kathimerini.gr/opinion/728647/o-apokleismos-tis-fantasias/> (ανάκτηση: 10.07.2022).

Δύο βίντεο τα οποία κυκλοφορούν τελευταία στο Διαδίκτυο από παλαιότερες ομιλίες του Βρετανού συγγραφέα και συμβούλου εκπαίδευσης σερ Κεν Ρόμπινσον σε συναντήσεις της TEDxAcademy εικονογραφούν, με εξαιρετικά ζωντανό, πραγματικά αξιομνημόνευτο τρόπο, το πνεύμα των καιρών μπροστά στο παγκόσμιο αδιέξοδο.

Ο Ρόμπινσον ξεκινάει από την εκπαίδευση, βασικό πυλώνα του ανθρώπινου επικοινωνιολογικού συστήματος, «γιατί μας πηγαίνει σ' αυτό που δεν γνωρίζουμε» και καταλήγει στον πυρήνα της σημερινής οικονομικής και πολιτισμικής κρίσης. Το σχολείο, ισχυρίζεται, σκοτώνει τη δημιουργικότητα, δηλαδή, την ικανότητα να έχει κανείς πρωτότυπες ιδέες, γιατί δεν επιτρέπει τα λάθη και γιατί ιεραρχεί τα μαθήματα με βάση συγκεκριμένη αντίληψη για τη χρησιμότητά τους στην επαγγελματική ζωή. Απομονώνει το παιδί από τα ταλέντα του, ποδοπατεί το δώρο της φαντασίας. Αναγνωρίζει μόνο δύο είδη ευφυΐας, τη γλωσσική και τη λογικο-μαθηματική, περιθωριοποιώντας τα υπόλοιπα (κινησθητική, μουσική, οπτική, διαπροσωπική κ.ά.). Και μόνο ένα δρόμο επιτυχίας, μέσα από τη βαθμοθηρία, τη χρηματολατρία, τη φιλαυτία, τον ανταγωνισμό, τον ατομισμό, τη χρησιμοθηρία. Ο Ρόμπινσον διαβλέπει την αρχή του τέλους του σημερινού μαζικού, ταχύρρυθμου, βιομηχανοποιημένου εκπαιδευτικού μοντέλου, που έχει οδηγήσει σε σοβαρότατη κρίση ανθρωπίνων πόρων, όπως την χαρακτηρίζει. Σε 30 χρόνια (έρευνα της UNESCO), θα είναι εντυπωσιακά περισσότεροι οι απόφοιτοι πανεπιστημίου, λέει. Μοιάζει με επίτευγμα, αλλά είναι στρέβλωση. Ο ακαδημαϊκός πληθωρισμός απαξιώνει τον σχολικό μόχθο. Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι μια μακρά διαδικασία εισαγωγής στο πανεπιστήμιο. Όμως, το πανεπιστημιακό πτυχίο σήμερα δεν έχει την ίδια αξία με 30 χρόνια πριν και σε λίγο, το μεταπτυχιακό δεν θα έχει την αξία που έχει σήμερα.

Όλο το σύστημα είναι δομημένο λάθος, είπε. Φαίνεται καθαρά στον τομέα της οικολογίας. Το σχολείο έχει σμιλέψει τα μυαλά μας με τον τρόπο που σμιλεύουμε τη γη: για μια συγκεκριμένη χρήση. Δεν πρόκειται να μας χρησιμεύσει στο μέλλον! Θα πρέπει να αναθεωρήσουμε όσα γνωρίζουμε για τις ανθρώπινες δυνατότητες. Να ξεθάψουμε

θαμμένες ικανότητες, να αξιοποιήσουμε ταλέντα. Να ξεφύγουμε από την τυραννία της κοινής λογικής, από την πεπατημένη των δεδομένων καταστάσεων. Να ξανασκεφτούμε το πώς εκπαιδεύουμε τα παιδιά μας. Ο κόσμος μας οδηγείται σε τέλμα.

Ο Ρόμπινσον έκλεισε την ομιλία του με την παρακάτω ρήση του Αβραάμ Λίνκολν (Δεκέμβριος 1862): «Τα δόγματα του ήρεμου παρελθόντος είναι ανεπαρκή για το καταγιστικό παρόν. Οι περιστάσεις είναι φορτωμένες με μεγάλες δυσκολίες, πρέπει να αρθούμε στο ύψος τους. Δεν έχουμε ξαναζήσει τέτοιες καταστάσεις, γι' αυτό θα πρέπει να σκεφτούμε με νέο τρόπο, να δράσουμε με νέο τρόπο, πρέπει να απελευθερώσουμε πρώτα τον εαυτό μας (από τις παλιές ιδέες) και στη συνέχεια να σώσουμε τη χώρα μας». [...]

Κείμενο 2

Το σχολείο έχει εξελιχθεί σε ένα πάρκινγκ μαθητών

Απόσπασμα από τη συνέντευξη του συγγραφέα Κώστα Ακρίβου στον Γιάννη Πανταζόπουλο στις 04.04.2021: <https://www.lifo.gr/culture/vivlio/kostas-akribos-sholeio-ehei-exelitheise-se-ena-parkingk-mathiton?>

— Ως φιλόλογος σε δημόσια σχολεία της Ελλάδας για τριάντα τέσσερα χρόνια, πώς κρίνετε το επίπεδο των μαθητών στο πεδίο των ιστορικών γνώσεων;

[...] Δυστυχώς, έχουμε παραμείνει αρκετά χρόνια πίσω, με αποτέλεσμα κανένα παιδί να μη βρίσκει τίποτα το ελκυστικό και το δημιουργικό στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τόσα χρόνια αντιλαμβάνομαι ότι απουσιάζει πλήρως ό,τι είναι ικανό και πρόσφορο να κερδίσει το ενδιαφέρον των μαθητών. Τα τελευταία χρόνια δίδασκα παιδιά της Α' Γυμνασίου, αν και τις περισσότερες φορές έκανα μάθημα σε τάξεις του Λυκείου, και συνειδητοποίησα ότι μπροστά μου είχα έναν διαφορετικό κόσμο. Τα παιδιά διακατέχονται από ενδιαφέροντα που δεν έχουν καμία σχέση με αυτά που τους προσφέρει το σχολείο. [...]

Θλίβομαι, επειδή η διδασκαλία έχει αποπροσανατολιστεί από τον κεντρικό πυρήνα της και εξαιτίας της αποστήθισης ή της παπαγαλίας έχει οδηγηθεί σε εσφαλμένες κατευθύνσεις. Ποτέ δεν καταφέραμε να στείλουμε τα παιδιά μας στο βιβλιοπωλείο.

— Ποιος είναι η μεγάλη ασθένεια της παιδείας στην Ελλάδα;

Η γενικότερη αδιαφορία που επικρατεί είτε στο σχολείο είτε στους κόλπους της ελληνικής οικογένειας. Λυπάμαι, αλλά το σχολείο έχει εξελιχθεί σε πάρκινγκ μαθητών.

— Έχει αξία το επάγγελμα του δασκάλου σήμερα, σε μια περίοδο κυριαρχίας του διαδικτύου και της τεχνολογικής επανάστασης;

Όταν καταργηθεί ο δάσκαλος, αυτόματα θα καταργηθεί και η κοινωνία μας. Επίσης, δεν θεωρώ ότι η διδασκαλία είναι επάγγελμα, αλλά λειτουργήμα. Σκοπός του δασκάλου

είναι να οξύνει τον νου των μαθητών, να διευρύνει τους ορίζοντές τους και να τους δώσει να καταλάβουν ότι στη ζωή δεν είναι μόνοι τους. Επομένως, αν ο δάσκαλος αντικατασταθεί από τη μηχανή αναζήτησης της google, χαθήκαμε. Τότε, το «1984»¹ του Τζορτζ Όργουελ θα είναι μια πραγματικότητα.

Κείμενο 3

Νίκος Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο, στο βιβλίο «Να μαθαίνω γράμματα...», Κώστας Ακριβός, Μεταίχμιο, Αθήνα: 2003.

Μια μέρα που κάναμε Ιερά Ιστορία φτάσαμε στον Ησαύ που πούλησε στον Ιακώβ τα πρωτοτόκια του για ένα πιάτο φακή. Το μεσημέρι, γυρίζοντας σπίτι, ρώτησα τον πατέρα μου τι θα πει πρωτοτόκια. Έβηξε, έξυσε το κεφάλι.

- Πήγαινε να φωνάξεις το θείο σου το Νικολάκη.

Είχε βγάλει το Δημοτικό ο θείος μου αυτός, ήταν ο πιο γραμματισμένος της οικογένειας, αδερφός της μητέρας μου. Κοντορεβιθούλης, φαλακρός, με μεγάλα αυτιά φοβισμένα, με τεράστια χέρια, όλο τρίχες.

- Έλα εδώ, του 'πε ο πατέρας μου ως τον είδε, του λόγου σου που σπούδασες, εξήγα! Έσκυψαν κι οι δυο τους απάνω στο βιβλίο, έκαμαν συμβούλιο.

- Πρωτοτόκια θα πει κυνηγετική στολή, είπε ύστερα από πολλή σκέψη ο πατέρας μου.

Ο θείος μου κούνησε το κεφάλι:

- Θαρρώ θα πει τουφέκι, αντιμίλησε, μα η φωνή του έτρεμε.
- Κυνηγετική στολή, βρουχήθηκε ο πατέρας μου.

Μάζεψε τα φρύδια του, κι ο θείος μου λούφαξε.

Την άλλη μέρα ο δάσκαλος ρωτάει:

- Τι θα πει πρωτοτόκια;

Πετάχτηκα:

- Κυνηγετική στολή!
- Τι ανοησίες είναι αυτές; Ποιος αγράμματος σου τις είπε;
- Ο πατέρας μου!

Ο δάσκαλος ζάρωσε· τον φοβόταν κι αυτός τον πατέρα μου, πού να του φέρει αντίρρηση!

- Ναι, είπε κομπιάζοντας, βέβαια, κάποτε, μα πολύ σπάνια, θα πει κυνηγετική στολή· μα εδώ...

¹Βιβλίο του Όργουελ που αναφέρεται σε μια μελλοντική δυστοπική πραγματικότητα στην οποία κυρίαρχο ρόλο έχουν οι μηχανές ως μέσα ελέγχου των ανθρώπων.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις σε 60-70 λέξεις, αξιοποιώντας και στοιχεία του κειμένου, τι εννοεί ο ερωτώμενος στο Κείμενο 2 λέγοντας ότι «δεν θεωρώ ότι η διδασκαλία είναι επάγγελμα, αλλά λειτουργήμα».

Μονάδες 15

Ερώτημα 2° (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα του τίτλου του Κειμένου 1 με κριτήριο τη δομή του (μονάδες 4) και να γράψεις τρία χωρία που δικαιολογούν τη σχέση του τίτλου με το περιεχόμενο του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3° (μονάδες 10)

α. «αν ο δάσκαλος αντικατασταθεί από τη μηχανή αναζήτησης της google, χαθήκαμε»: Να κάνεις τις απαραίτητες, κατά τη γνώμη σου, αλλαγές, προκειμένου η λειτουργία της γλώσσας στην παραπάνω περίοδο λόγου να είναι κυριολεκτική και όχι μεταφορική (μονάδες 6)

β. Στην προτελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις δύο γλωσσικές επιλογές (μονάδες 2) με τις οποίες η συγγραφέας προσπαθεί να προβληματίσει για το αδιέξοδο του σύγχρονου σχολείου και την ανάγκη να γίνουν αλλαγές και να σχολιάσεις πώς προωθείται ο στόχος της με αυτές τις επιλογές (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις την αντίδραση του δασκάλου στο Κείμενο 3 και με ποια εκφραστικά μέσα αυτή αποτυπώνεται; Πιστεύεις ότι το κείμενο μπορεί να είναι επίκαιρο στην εποχή μας; Ανάπτυξε την ερμηνεία σου σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15